

บทบาทอำนาจหน้าที่

ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- ผู้บริหารสถานศึกษา
- คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ครู

โรงเรียนนันทสิทธิ์อนุสรณ์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 2

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ การศึกษา แห่งชาติ เพื่อให้การจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาด้านวิชาการ บุคคล งบประมาณ บริหารทั่วไป จัดตั้ง/ รับผิดชอบการใช้จ่ายงบประมาณพัฒนาหลักสูตร / จัดการเรียนการสอนออกกระเปียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนว ปฏิบัติกำกับ ติดตามประเมินผลตามแผนงานโครงการระดม ทรัพยากร ปกครอง ดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สินฯ จัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชน สร้าง ความสัมพันธ์ของโรงเรียนชนสิทธิอนุสรณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามแนวทางของพระราชบัญญัติ การศึกษา แห่งชาติ จึงได้ จัดทำคู่มือบทบาทอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานงานขึ้น

สำหรับคู่มือบทบาทอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียดบทบาทอำนาจหน้าที่ของ ผู้บริหาร สถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ บทบาทอำนาจหน้าที่ 'ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕ บทบาทอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร ราชการกระทรวงศึกษาธิการ บทบาทอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา เพื่อให้บุคลากรในสังกัดโรงเรียนชน สิทธิอนุสรณ์ ถือเป็นหลักปฏิบัติ จะได้ทราบว่าจะงานในหน้าที่ใดที่ มีขอบข่ายอำนาจหน้าที่ ในการปฏิบัติงานเพียงใด ผู้ที่มีหน้าที่ รับผิดชอบงานจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้องครบถ้วน

โรงเรียนชนสิทธิอนุสรณ์

สารบัญ

คำนำ	ก
สารบัญ	ข
บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	๑
บทบาทหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	๑
บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	๓
บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของครู	๔

บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑.กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- ๑) พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๔๕
- ๒) พรบ. ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ มาตรา ๓๘ (กรรมการสถานศึกษา) มาตรา ๓๙ (อำนาจหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา)
- ๓) กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ (ออกตาม ม.๓๔ วรรคสี่ ของ พรบ.ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ)
- ๔) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา (ออกตาม ม.๓๙ วรรคสอง พรบ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒)
- ๕) ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ (ออกตาม ม.๓๕ พรบ.ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ)
- ๖) กฎกระทรวงกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์วิธีการสรรหากรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๖
- ๗) ระเบียบกฎหมายอื่น ๆ

๒.บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาตามเจตนารมณ์ของ พรบ. การศึกษาแห่งชาติ

- ๑) จัดทำนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาด้านวิชาการ บุคคล งบประมาณ บริหารทั่วไป
- ๒) จัดตั้ง/รับผิดชอบการใช้จ่ายงบประมาณ
- ๓) พัฒนาหลักสูตร /จัดการเรียนการสอน
- ๔) ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ
- ๕) กำกับ ติดตาม ประเมินผลตามแผนงานโครงการ
- ๖) ระดมทรัพยากร ปกครอง ดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สินฯ
- ๗) จัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- ๘) ส่งเสริมความเข้มแข็งชุมชน สร้างความสัมพันธ์

บทบาทหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑. อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติ

- ๑) จัดรูปแบบการศึกษา ม.๑๕
- ๒) จัดกระบวนการศึกษา ม. ๒๔-๓๐
- ๓) บริหารจัดการศึกษา ๔ ด้าน ม. ๓๙
- ๔) เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ม. ๔๐
- ๕) จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ม. ๔๘-๕๐
- ๖) ปกครองดูแล บำรุงรักษาทรัพย์สินฯ ม. ๕๙
- ๗) พัฒนาบุคลากร นักเรียนด้านเทคโนโลยีฯ ม. ๖๕-๖๖

๒. อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตาม พรบ.การศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕

- ๑) ผ่อนผันการส่งเด็กเข้าเรียน ม.๖
- ๒) เป็นเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่
- ๓) จัดการศึกษาเด็กบกพร่อง พิการ ด้อยโอกาสในรูปแบบเหมาะสม ม.๑๒

๔) ดำเนินการอื่นๆ ตามกฎหมายกำหนด

๓. อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตาม พรบ.ระเบียบบริหารการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ (ม.๓๙)

- ๑) เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครู และ บุคลากรในสถานศึกษา
- ๒) บริหารกิจการสถานศึกษา
- ๓) ประสานระดมทรัพยากร
- ๔) เป็นผู้แทนสถานศึกษา
- ๕) จัดทำรายงานประจำปีต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- ๖) อนุมัติประกาศนียบัตร วุฒิบัตร
- ๗) อื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชาทุกระดับมอบหมาย
- ๘) ตามที่ได้รับการกระจาย มอบอำนาจ (ปฏิบัติราชการแทน) ม.๔๔-๔๕
 - ปลัดศธ. เลขฯ ถึง ผอ.สถานศึกษา
 - ผอ.สำนักฯในกรม ถึง ผอ.สถานศึกษา
 - ผอ.สพท. ถึง ผอ.สถานศึกษา

๔. อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงศึกษาธิการ แบ่งส่วนราชการในสถานศึกษา ๒๕๔๖

- ๑) วิเคราะห์ จัดทำนโยบาย แผนสถานศึกษา
- ๒) วางระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ
- ๓) เสนอขอจัดตั้งเงินอุดหนุนทั่วไป
- ๔) แต่งตั้งอำนวยการ คณะทำงานต่าง ๆ

๕. อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตาม พรบ.ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

- ๑) ควบคุมดูแลการบริหารงานบุคคล ม.๒๗(๑)
- ๒) พิจารณาความดีความชอบ ม.๒๗(๒)
- ๓) ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาบุคลากร ม.๒๗(๓)
- ๔) จัดทำมาตรฐานภาระงานครู ม.๒๗(๔)
- ๕) ประเมินผลการปฏิบัติงานครู ม.๒๗(๕)
- ๖) ปฏิบัติหน้าที่ตาม อ.ก.ค.ศ. กรรมการโรงเรียน มอบหมาย ม.๒๗(๖)
- ๗) สั่งให้ครูออกจากราชการกรณีขาดคุณสมบัติ ม.๔๙
- ๘) สั่งบรรจุแต่งตั้งครูผู้ช่วย ครู บุคลากร ม.๕๓(๔)
- ๙) สั่งครูที่ทดลองปฏิบัติราชการออก ม.๕๖ วรรคสอง
- ๑๐) สั่งให้ครูพ้นทดลองทำงานต่อไป ม.๕๖ วรรคสอง
- ๑๑) สั่งครูที่ออกไปแล้วกลับเข้ามาตาม มติ อ.ก.ค.ศ ม.๖๔
- ๑๒) สั่งให้ครูรักษาการในตำแหน่ง (ตำแหน่งว่าง) ม.๖๘
- ๑๓) สั่งเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครู ม.๗๓
- ๑๔) ยกย่องเชิดชูเกียรติครูดีเด่น ม.๗๕
- ๑๕) จัดการงาน เกณฑ์ประเมินผลงาน มาตรฐานวิชาชีพจรรยาบรรณวิชาชีพ ระเบียบแบบแผนฯ ม.๗๘
- ๑๖) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ม.๗๙
- ๑๗) ส่งเสริมสนับสนุนให้ไปศึกษาดูงาน ม.๘๑

- ๑๘) รักษาวินัยอย่างเคร่งครัด ม.๘๒
- ๑๙) เสริมสร้างพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชา ม.๙๕ ๙๘
- ๒๐) อนุญาต ยับยั้งอนุญาตลาออก ม.๑๐๘
- ๒๑) สั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนกรณีกล่าวหาไม่เลื่อมใสปกครองฯ ม.๑๑๐ (๔)
- ๒๒) สั่งให้ครูออกจากราชการ ในกรณีต่างๆ เช่น เจ็บป่วย ยุบตำแหน่ง ไร้ประสิทธิภาพ จำคุก

๖. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลสังกัด สพท. พ.ศ.๒๕๔๖ กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

- ๑) ผู้อำนวยการฯ เป็นผู้แทนของนิติบุคคลสถานศึกษา
- ๒) นิติบุคคลสถานศึกษาถูกฟ้องร้อง ให้รายงาน สพท. แจ้งสพฐ. แต่งตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินคดี
- ๓) การบริหารบุคคลตามกฎหมาย พรบ.ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา
- ๔) ยุบ รวม เลิกล้มโรงเรียน สพท. ตรวจสอบบัญชี ทรัพย์สิน โอน จำหน่ายตามหลักเกณฑ์ สพฐ. กำหนด
- ๕) โรงเรียนมีอำนาจปกครอง ดูแล บำรุง รักษา ใช้ จัดหา ผลประโยชน์จากทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ แต่จำหน่าย อสังหาริมทรัพย์ กรรมการโรงเรียนต้องเห็นชอบ รายงาน สพท.
- ๖) โรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการงบประมาณ พัสดุดตามวงเงิน อำนาจที่เลขา กพฐ. มอบ หรือ ผอ. สพท. มอบตาม หลักเกณฑ์ที่สพฐ. กำหนด ยกเว้นเงินเดือน
- ๗) จัดทำระบบการเงิน บัญชี ตามระเบียบ สพฐ. กำหนด และทรัพย์สินฯ ผู้อุทิศทำหลักฐานการรับ บัญชีรับ จ่ายฯ รายงาน ผอ. สพท. ทุกสิ้นปีงบประมาณ ผอ. สพท. ตรวจสอบและรายงานเลขา กพฐ. โดยเร็ว

๗. อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามระเบียบ กฎหมายอื่น เช่น

- ๑) ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนนักศึกษา พ.ศ.๒๕๔๘
- ๒) กฎกระทรวง ว่าด้วยความประพฤติของนักเรียนนักศึกษา
- ๓) ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนฯ พ.ศ. ๒๕๔๘
- ๔) ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการก หนดเวลาท างานและวันหยุดราชการของสถานศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗
- ๕) ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการชักธงชาติในสถานศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗
- ๖) ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการตั้งชื่อสถานศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗
- ๗) ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการขอบคุณหรืออนุโมทนา พ.ศ. ๒๕๔๗
- ๘) ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการแก้ไขวินัยเดือนปีเกิดของนักเรียนนักศึกษา ๒๕๔๗
- ๙) ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยใบสุทธิและหนังสือรับรองของสถานศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗
- ๑๐) ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการยกเลิกเงินบ รุงการศึกษา พ.ศ.๒๕๓๔ พ.ศ.๒๕๔๗
- ๑๑) ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการให้ข้าราชการไปศึกษา ฝึกอบรมฯ(ฉ.๒) พ.ศ.๒๕๔๗

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- ๑. อำนาจหน้าที่ตาม พรบ.ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ มาตราที่ ๓๘ ของ พระราชบัญญัติ ระเบียบ บริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ สถานศึกษา ให้กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการ ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ มาตรา ๔๐ ของ พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕
- ๒. อำนาจหน้าที่ตาม พรบ.ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มาตราที่ ๒๖ ของพระราชบัญญัติ ระเบียบ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล สำหรับข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

๑) กำกับ ดูแลบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ. และ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษากำหนด

๒) เสนอความคิดเห็นต่อการจำนวนและอัตราตำแหน่งของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาเพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณา

๓) ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษา ต่อผู้บริหารสถานศึกษา

๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่น หรือ ตามที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษามอบหมาย

บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของครู

บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของครูเป็นกิจที่ครูต้องทำให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ซึ่งการกระทำของครูอาจจะเป็นไปโดยอาศัยหลักคุณธรรม จริยธรรม กฎหมาย หรือด้วยสำนึก ครูอาจารย์จะต้องปฏิบัติหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อการสอน ถ่ายทอดศิลปวิทยาการทุกสิ่งทุกอย่างให้แก่ศิษย์เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์จะต้องคอยอบรมสั่งสอนให้ศิษย์ตั้งอยู่ในคุณธรรมความดีต่างๆ

ความหมายของบทบาท

คำว่าบทบาทเป็นคำที่อาจประกอบด้วยหน้าที่และความรับผิดชอบอยู่ด้วยได้มีผู้ให้ความหมายและอธิบายไว้ดังต่อไปนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๖ :๖๐๒) ให้ความหมายของบทบาทเอาไว้ว่าบทบาท คือการกระทำหน้าที่ที่กำหนดไว้เช่น บทบาทของพ่อแม่บทบาทของครู เป็นต้น

Good (๑๙๗๓ :๕๐๒) ได้ให้ความหมายของบทบาทเอาไว้ว่าบทบาท มีความหมาย ๒ ประการคือ

๑. ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกของแต่ละบุคคลในกลุ่มที่กำหนด

๒. แบบกระบวนพฤติกรรมหน้าที่ที่คาดหวัง หรือหน้าที่ที่บุคคลต้องกระทำให้บรรลุผลสำเร็จภายใต้

สภาพแวดล้อมที่สังคมกำหนด

ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงบทบาทของครูจึงหมายถึง ภาระที่ผู้เป็นครูต้องรับผิดชอบ ซึ่งมีมากมายเช่น ภาระที่ต้องพัฒนาเยาวชน ภาระที่ต้องพัฒนาสังคม อย่างไรก็ตามคำว่าบทบาทนี้มักจะใช้ควบคู่กับคำอีก ๒ คำ คือคำว่า หน้าที่ และคำว่า ความรับผิดชอบ หน้าที่หมายถึงกิจที่ควรกระทำหรือกิจที่ต้องกระทำส่วนความรับผิดชอบนั้นย่อมเป็นผลที่ดีหรือไม่ดีในกิจที่ได้กระทำไป

กล่าวโดยสรุป บทบาททำให้เกิดภาระ ภาระทำให้เกิดหน้าที่และหน้าที่ทำให้เกิดความรับผิดชอบ เมื่อรวมความเข้าด้วยกันกลายเป็น บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบ หมายถึงกิจที่บุคคลต้องกระทำให้สำเร็จตามตามคำสั่งกฎหมาย หลักศีลธรรมคุณธรรม หรือด้วยจิตสำนึกในความถูกต้องเหมาะสม ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของครู จึงหมายถึงกิจที่ผู้เป็นครูจำเป็นต้องกระทำให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ซึ่งอาจเป็นความจำเป็นโดยอาศัยหลักศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม กฎหมาย หรือด้วยความสำนึกในความถูกต้องเหมาะสมก็ได้

บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของครูตามคำว่า TEACHERS

ยนต์ขุ้มจิต (๒๕๕๓ :๗๖-๘๓) ได้กล่าวถึงบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของครูตามคำว่า TEACHERS เอาไว้ดังต่อไปนี้

๑. T (teaching) การสอน

หมายความว่า ครูมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการสอนศิษย์เพื่อให้ศิษย์มีความรู้ความสามารถในวิชาการทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งถือว่า เป็นงานหลักของผู้เป็นครูสอนทุกคน

๒. E (ethics) จริยธรรม

หมายความว่าครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการอบรม ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่หลักอีกประการหนึ่งของความเป็นครู

๓. A (academic) วิชาการ

หมายความว่าครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อวิชาการทั้งของตนเองและของนักเรียน ซึ่งความจริงแล้วงานของครูต้องเกี่ยวข้องกับวิชาการอยู่ตลอดเวลา เพราะวิชาชีพครูต้องใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในการประกอบวิชาชีพ

๔. C (cultural heritage) การสืบทอดวัฒนธรรม

หมายความว่าครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการสืบทอดวัฒนธรรม การสอนศิลปะวิทยาการต่างๆ ให้กับลูกศิษย์นั้นย่อมถือว่าการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

๕. H (human relationship) การมีมนุษยสัมพันธ์

หมายความว่าครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ที่ครูต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วยเพราะการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและหมู่คณะโดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ต่อโรงเรียน

๖. E (evaluation) การประเมินผล

หมายความว่าครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการประเมินผลต่อการเรียนของศิษย์งานของครูในด้านนี้ถือว่ามีความสำคัญมากอีกประการหนึ่งทั้งนี้เพราะการประเมินผลการเรียนการสอนเป็นการวัดความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ในด้านต่างๆ

๗. R (research) การวิจัย

หมายความว่าครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยการต้องพยายามหาความรู้ความจริงเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนและแก้ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียน

๘. S (service) การบริการ

หมายความว่าครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการบริการศิษย์และผู้ปกครองแต่บางครั้งก็มีความจำเป็นที่จะต้องให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นด้วยแต่โดยธรรมชาติแล้วงานบริการหลักของครูคือบริการให้ความรู้เพื่อสร้างความเจริญงอกงามให้นักเรียน สำหรับครูนั้น นอกจากให้บริการนักเรียนแล้วบางครั้งครูยังต้องให้บริการด้านคำปรึกษาหารือในด้านสุขภาพอนามัยแก่ชุมชน รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาให้แก่ชุมชนรอบๆ โรงเรียนอีกด้วยบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของครูตามหลักพระพุทธศาสนาพระราชาวรมณี [ป.อ. ปยุตโต] (๒๕๒๘ : ๕๓,๕๕,๕๗) ได้กล่าวถึงบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของครูตามหลักพระพุทธศาสนาเอาไว้ว่าบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของครูตามหลักพระพุทธศาสนาโดยยึดหลักทิศ ๖ เป็นหลักซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. หน้าที่ของครูอาจารย์ที่พึงกระทำต่อศิษย์

- ๑.๑ ฝึกฝนแนะนำให้เป็นคนดี
- ๑.๒ สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
- ๑.๓ สอนศิลปะวิทยาให้สิ้นเชิง
- ๑.๔ ยกย่องให้ปรากฏในหมู่คณะ
- ๑.๕ สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ

๒. หน้าที่ของศิษย์พึงรู้อาจารย์

- ๒.๑ ลูกขึ้นต้อนรับเมื่อครูอาจารย์เข้ามาหา
- ๒.๒ เข้าไปหาเพื่อบำรุง คอยรับใช้ ขอคำปรึกษา ชักถาม รับคำแนะนำ
- ๒.๓ ใฝ่ ใจเรียน มีใจรักและศรัทธาในการเรียน
- ๒.๔ ประณิบัติรับใช้ช่วยบริการ
- ๒.๕ เรียนศิลปะวิทยาโดยเคารพ

สรุป

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของครูเป็นสิ่งที่ครูต้องทำให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ครูอาจารย์จะต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการสอน การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ต้องปฏิบัติงานวิชาการ มีการสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลต่างๆ ประเมินผลการเรียนการสอน ทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาในการเรียนการสอน และบริการสังคม ครูตามหลักทางพระพุทธศาสนามี๒ ด้านใหญ่ๆ ที่ต้องปฏิบัติคือ ประการแรก ต้องทำหน้าที่เป็นलिपपथक คือเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ศิลปะวิทยาการต่างๆ ทุกสิ่งทุกอย่างแก่ศิษย์ประการที่สองครูทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์คือต้องคอยอบรมสั่งสอนตักเตือนให้ศิษย์ตั้งอยู่ในคุณธรรมความดีต่างๆ รู้คุณรู้โทษ

บทบาทหน้าที่ของครูในศตวรรษที่๒๑

- ๑.เป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator)
๒. ครูเป็นผู้แนะแนวทาง (guide/coach)
- ๓.ครูเป็นผู้ร่วมเรียนรู้/ร่วมศึกษา (co-learner/co-investigator)

บทบาทหน้าที่ของครู

บทบาทของครูยุคใหม่คือการทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือผู้เรียนให้พัฒนาตนเองให้ได้เด็ก ศักยภาพ และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพราะเทคโนโลยีในทุกวันนี้มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและล้ำสมัย ผู้คนในยุคใหม่จึงต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ตลอดเวลา ดังนั้นครูต้องปรับตัวให้เข้ากับ เทคโนโลยีและคอยแนะนำแนวทางการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเด็กอย่างเข้าใจและพร้อมที่จะทุ่มเทวิชาความรู้ด้วยวิธีการ สมัยใหม่ตามธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม แม้เทคโนโลยีจะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วความสามารถของครูยุคใหม่อาจจะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้แต่สิ่งที่ครูสามารถที่จะบอกนักเรียนได้ว่า ข้อมูลใดสามารถ นำไปปรับใช้กับชีวิตจริงแต่สิ่งที่สำคัญที่จะหาไม่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่คือศีลธรรม คุณธรรม ที่ครูสอนถ่ายทอดให้เด็กซึ่งเป็นส่วนสำคัญอันจะถูกพัฒนาไปพร้อมกับสติปัญญาเพื่อให้ความรู้แก่นาคตของชาติอย่างถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ต่อไป ครูมุ่งมั่นในศตวรรษที่๒๑ ที่นำมาแบ่งออกเป็น ๖ องค์ประกอบ

๑. ครูเป็นโค้ช
๒. เน้นตั้งคำถาม-ถามตอบ
- ๓.ไม่ต้องอายที่จะบอกว่า “ไม่รู้”
๔. สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียน
๕. ให้ feedback กับนักเรียน
๖. สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่

- *ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม
- *การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา
- *การสื่อสารและการร่วมมือ

ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีเนื่องด้วยในปัจจุบัน มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมายผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ดังนี้

- * ความรู้ด้านสารสนเทศ
- * ความรู้เกี่ยวกับสื่อ

ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญดังต่อไปนี้

- *ความยืดหยุ่น และการปรับตัว
- *การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง
- * ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม
- * การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability)
- * ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)สำคัญดังต่อไปนี้
- *ความยืดหยุ่น และการปรับตัว
- *การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง
- * ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม
- * การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability)
- * ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)